

**ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
«УНІВЕРСИТЕТ КОРОЛЯ ДАНИЛА»**

Факультет суспільних та прикладних наук

Кафедра права та публічного управління

**РИМСЬКЕ ПРИВАТНЕ ПРАВО
СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

Галузь знань: **081 «Право»**

Спеціальності: **081 «Право»**

Освітньо-професійна програма

бакалавр права

Освітній рівень

перший (бакалаврський)

Вид дисципліни

базова (обов'язкова)

Мова викладання, навчання та оцінювання

українська

ЗАТВЕРДЖЕНО на засіданні кафедри права та публічного управління
Протокол № 6 від 30 січня 2023 р.

Гарант ОП

Ігор ОГЕРУК

Розробник:

Каленюк О.М., к.ю.н., доцент, професор кафедри права

Контактний телефон викладача	(098) 478-53-59
e-mail	oksana.kaleniuk@ukd.edu.ua
Номер аудиторії, де проводяться консультації	Консультації проводяться щочетверга з 15.10 год. в ауд.329
Посилання на сайт	university@ukd.edu.ua

**Лист оновлення та перезатвердження силабусу
навчальної дисципліни**

Навчальний рік	Дата засідання кафедри	Номер протоколу	Підпис завідувача кафедри	Підпис гаранта освітньої програми
2022-2023	01.09.2022 р.	1		

ВСТУП

Мета дисципліни: формування у студентів цілісної системи знань про загальнотеоретичні засади римської та сучасної цивілістики, ознайомлення студентів з основними положеннями римського приватного права, історією виникнення римського права та рецепцією сучасним правом, формування уявлень про основні реалії античного світу, засвоєння основ правового регулювання сімейних, речових, зобов'язальних, спадкових, процесуальних відносин в Стародавньому Римі, а також інших категорій та інститутів, які сьогодні в більшості своїй рецепційовані в цивільному праві України, та уміння практичного застосування цих знань у діяльності юриста.

Предмет дисципліни: приватно-правові відносини та особливості їх регулювання в період існування Римської держави, а також рецепціювання норм римського приватного права у більш пізніх правових системах.

Завдання дисципліни: набуття студентами знань та розуміння змісту основних положень та принципів римського приватного права; особливостей його формування та розвитку, аналіз основних джерел римського приватного права, формування у студентів правового світогляду та мислення, закріплення необхідних юридичних знань з метою вирішення конкретних питань практичної діяльності та сприяння вибору правильної правової поведінки у сучасному світі.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студенти повинні:

знати: основні теоретичні поняття римського приватного права: поняття права власності, види прав власності, захист прав власності, види прав на чужі речі, набуття і припинення права власності, поняття та процес приватизації тощо, термінологію римського приватного права, систему та зміст джерел права Стародавнього Риму, роль та значення того чи іншого інституту римського приватного права, рецепцію римського приватного права в Європі, та в Україні зокрема;

вміти: формувати власний науковий світогляд, аналізувати і тлумачити правові норми, володіти правовою термінологією, засвоювати теоретичні положення, застосовуючи їх на практиці; зіставляти юридичні конструкції римського приватного права з конструкціями сучасного цивільного права України, аналізувати власні світоглядні позиції та загальноукраїнські і світові тенденції.

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Курс	1	
Семестр	2	
Кількість кредитів ECTS	4	
Аудиторні навчальні заняття	лекції	16 год.
	семінари, практичні	14 год.
	лабораторні	
Самостійна робота		60 год.
Форма підсумкового контролю	Залік	

СТРУКТУРНО-ЛОГІЧНА СХЕМА ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ:

Попередні дисципліни	Наступні дисципліни
Історія держави і права зарубіжних країн	Цивільне право
Історія вчень про державу і право	Міжнародне приватне право
Теорія держави і права	Міжнародне публічне право

ЗАГАЛЬНІ ТА ПРОФЕСІЙНІ КОМПЕТЕНТНОСТІ, ЯКИХ НАБУВАЮТЬ СТУДЕНТИ ВНАСЛІДОК ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «РИМСЬКЕ ПРИВАТНЕ ПРАВО»

згідно стандарту вищої освіти за спеціальністю 081 «Право» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти (затвердженого наказом МОН України №644 від 20.07.2022 року)

Код компетентності	Назва компетентності	Результати навчання
ЗК13.	Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про	РН 3. Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел РН14. Використовувати статистичну

	<p>природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя..</p>	<p>інформацію, отриману з першоджерел та вторинних джерел для правничої діяльності. PH5. Вільно використовувати для правничої діяльності доступні інформаційні технології і бази даних. PH16. Використовувати комп'ютерні програми, необхідні у правничій діяльності.</p>
--	--	---

СК2.	Здатність аналізувати ретроспективи розвитку правових явищ та процесів у контексті їх впливу на сучасну правову систему	РН 18. Застосовувати в професійній діяльності основні сучасні правові доктрини, цінності та принципи функціонування національної правової системи.
СК8.	Здатність застосовувати правові принципи та доктрини	РН 19. Пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів.
СК 12.	Здатність аналізувати правові проблеми та обґрунтовувати правові позиції.	РН20. Виокремлювати і аналізувати юридично значущі факти і робити обґрунтовані правові висновки.

ПОЛІТИКА КУРСУ

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Відвідування занять є важливою складовою навчання. Усі пропущені заняття мають бути відпрацьовані. Дозволяється вільне відвідування лекцій студентам за індивідуальним графіком навчання. Якщо студент відсутній з поважної причини, він/вона презентує виконані завдання під час самостійної підготовки та консультації викладача. Усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані у встановлений термін.

ПОВЕДІНКА В АУДИТОРІЇ

Усі учасники освітнього процесу повинні дотримуватися норм і правил внутрішнього розпорядку відповідно до Статуту ЗВО «Університет Короля Данила», Правил поведінки здобувачів освіти та Кодексу корпоративної

етики. Кожен студент має виявляти наполегливість, старанність, зацікавлення дискутувати, ставити запитання викладачеві як під час лекцій, так і під час семінарських чи практичних занять.

Усі учасники освітнього процесу повинні дотримуватися навчальної етики, поважно ставитися один до одного, бути урівноваженими, уважними та дотримуватися дисципліни й часових (строкових) параметрів навчального процесу.

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

На початку вивчення курсу викладач знайомить студентів з основними пунктами Положення про академічну доброчесність, відповідно до якого і здійснюється навчальний процес.

Під час виконання письмових тестових завдань недопустимо порушення академічної доброчесності. Презентації та виступи мають бути авторськими (оригінальними).

ОСКАРЖЕННЯ ПРОЦЕДУРИ ПРОВЕДЕННЯ ТА РЕЗУЛЬТАТІВ КОНТРОЛЬНИХ ЗАХОДІВ

Оскарження процедури проведення та результатів контрольних заходів відповідно до «Положення про систему поточного та підсумкового контролю оцінювання знань та визначення рейтингу здобувачів освіти» розглядає та вирішує перший проректор або проректор з навчальної роботи на підставі заяви студента або подання декана.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

- за організацією пізнавальної діяльності: словесні (лекції, семінари), практичні (виконання практичних завдань під час занять);
- за видами занять: лекції; семінарські заняття (індивідуальні та групові вправи);
- за формою стимулювання пошукової та дослідницької діяльності: розв'язання задач, кейсів та тестових завдань, моделі різних форматів професійних ситуацій;
- за видами контролю: поточний контроль (усний, письмовий, тестовий, самоконтроль); підсумковий контроль (залік у формі комп'ютерного тестування).

ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Діагностика (оцінювання) результатів навчання студентів здійснюється відповідно до «Положення про систему поточного та підсумкового контролю оцінювання знань та визначення рейтингу здобувачів освіти» в ЗВО «Університет Короля Данила».

Видами діагностики та контролю знань студентів з навчальної дисципліни є поточний контроль (у формі усного опитування, письмового та тематичного тестового контролю, самоконтролю) та підсумковий контроль (у формі диференційованого заліку).

Оцінювання сформованих компетентностей у студентів здійснюється за 100-бальною шкалою. При цьому, за результатами поточного контролю студент може набрати до 60 балів, а за результатами підсумкового контролю – до 40 балів.

Відповідність критеріїв оцінювання результатів навчання національній шкалі, 100-бальній шкалі та шкалі ЄКТС відображена в Таблиці 1.

Таблиця 1

100- БАЛЬНА ШКАЛА	ОЦІНКА ЗА ШКАЛОЮ ECTS	НАЦІОНАЛЬНА ШКАЛА	КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ
90–100 балів	A	5 «відмінно»	повна відповідь на питання з проблематики теми, що обговорюються на занятті; ґрунтовність та послідовність викладу
83–89 балів	B	4 «дуже добре»	неповна відповідь на питання з проблематики теми, наявність незначних помилок
76–82 бали	C	4 «добре»	
68–75 балів	D	3 «задовільно»	недостатні ґрунтовність та послідовність викладу; наявність помилок;

60–67 балів	E	3 «достатньо»	
35–59 балів	FX	2«незадовільно»	невідповідність змісту відповіді проблематиці теми; відсутність відповіді.
0–34 бали	F	2«неприйнятно»	

Поточний контроль здійснюється впродовж семестру під час проведення лекційних та семінарських і оцінюється сумою набраних балів (максимальна сума – **60 балів**; мінімальна сума, що дозволяє студенту скласти іспит, – **35 балів**)

Фіксація поточного контролю здійснюється в «Електронному журналі обліку успішності академічної групи» на підставі чотирибальної шкали. У разі відсутності студента на занятті виставляється «н». За результатами поточного контролю у Журналі автоматично обчислюється усереднена підсумкова оцінка та здійснюється підрахунок пропущених занять.

Усі пропущені заняття, а також негативні оцінки студенти зобов'язані відпрацювати **впродовж трьох наступних тижнів**. У випадку недотримання цієї норми, замість «н» в журналі буде виставлено «0» (нуль балів) без права перездачі.

Студенти повинні мати оцінки з не менше 50% аудиторних занять.

До підсумкового контролю допускаються студенти, які за результатами поточного контролю отримали **35 балів і більше**. Усі студенти, що отримали **34 бали і менше**, не допускаються до складання підсумкового контролю і на підставі укладання додаткового договору, здійснюють повторне вивчення дисципліни впродовж наступного навчального семестру.

Підсумковий (семестровий) контроль проводиться для встановлення рівня досягнення здобувачами освіти програмних результатів навчання з навчальної дисципліни (освітнього компонента), після завершення вивчення дисципліни.

За результатами підсумкового контролю студент може отримати 40 балів. Студенти, які під час підсумкового контролю отримали **24 бали і менше**, вважаються такими, що не склали іспит і повинні йти на перездачу.

Підсумковий контроль знань проводиться у формі диференційованого заліку у вигляді комп'ютерного тестування. Тестування відбувається в комп'ютерних лабораторіях навчального закладу (або в особливих випадках – дистанційно) з використанням програми Moodle і передбачає проходження тесту з 30 питань різного рівня складності впродовж 20 хвилин.

Загальна семестрова оцінка з дисципліни, яка виставляється в екзаменаційних відомостях, оцінюється в балах (національної шкали, 100-бальної шкали й шкали ЄКТС) **і є сумою балів**, отриманих під час поточного та підсумкового контролю. Студент вважається атестованим, якщо сума балів **дорівнює або перевищує 60 балів**.

Студенти можуть підвищувати свій рейтинг під час екзаменаційній сесії через одноразову повторну перездачу, попередньо подавши заяву адміністрації коледжу не пізніше одного робочого дня після сесії.

Одержаний при підвищенні рейтингу результат буде остаточним при виставленні підсумкового контролю.

Студенти, які не з'явилися на екзамені без поважних причин, вважаються такими, що отримали незадовільну оцінку.

Оцінювання самостійної роботи проводиться як під час поточного, так і під час підсумкового контролю знань.

Оцінювання самостійної роботи, яка передбачена в тематичному плані дисципліни разом з аудиторною роботою, здійснюється під час проведення семінарських занять.

Поточний контроль передбачає усну відповідь, написання доповіді та виступ, вирішення тестових завдань, розв'язання задач, виконання індивідуальних завдань, відпрацювання практичних навичок тощо.

Виставлення балів за самостійну роботу під час поточного контролю обов'язково супроводжується оцінювальними судженнями. Бали додаються до балів, які отримав студент під час поточного контролю, але не більше, ніж кількість балів з оцінювання окремої теми заняття.

Оцінювання тем, які виносяться лише на самостійну роботу і не входять до тем аудиторних занять, контролюється під час підсумкового контролю.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«РИМСЬКЕ ПРИВАТНЕ ПРАВО»

1. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1.

Поняття, система, джерела римського приватного права, право власності за римським приватним правом, сімейні правовідносини

Тема 1. Предмет та система римського приватного права

Поняття римського приватного права. Різниця між приватним і публічним правом. Основні системи римського приватного права (*jus civile* – приватне право, *jus gentium* – право народів, *jus pretorium* – преторське право). Процес поступового зближення і злиття цих систем. Історичне значення римського права. Українська юридична література з питань римського приватного права.

Тема 2. Джерела римського права

Склад джерел римського приватного права до поч. I ст. н.е. Право приватне і право преторське. Римські магістрати і значення їх едиктів для вироблення нової системи права. Кодифікація едиктів. Діяльність юристів. Форми їх діяльності. Значення римської юриспруденції для формування і розвитку права. Види літературних творів римських юристів. Постанови народних зборів. Імператорські конституції. Кодифікація Юстиніана. Інституції, їх зміст і система. Дигести, їх склад та зміст. Новели.

Тема 3. Суб'єкти цивільного права

Поняття особи. Основні ознаки суб'єкта права. Поняття, зміст та умови повної правоздатності. Втрата та обмеження правоздатності в Римі. Поняття і зміст дієздатності. Причина і форми обмеження дієздатності фізичних осіб у Римі, Повне позбавлення честі і приниження честі. Правове становище різних категорій осіб. Правове становище римських громадян. Правове положення рабів. Пекулій як форма експлуатації рабів. Способи встановлення і припинення рабства. Поняття юридичної особи. Підстави виникнення та припинення юридичних осіб.

Тема 4. Захист суб'єктивного права

Поняття здійснення права. Поняття і класифікація римських позовів. Захист і заперечення проти позовів. Особливі засоби преторського захисту. Форми захисту суб'єктивних прав. Позовна давність.

Тема 5. Речі як об'єкти права

Поняття і система речових прав. Поняття і класифікація речей. Манципні і неманципні речі. Рухомі і нерухомі речі. Споживні і неспоживні речі. Подільні і неподільні речі.

Тема 6. Власність

Поняття власності. Зміст і поняття права власності. Його види. Право володіння. Право користування. Право розпорядження. Способи набуття права власності. Втрата і захист права власності.

Тема 7. Сімейні правовідносини у Стародавньому Римі

Поняття сім'ї. Агнатське і когнатське споріднення. Шлюб та його види (законний римський шлюб і шлюб, що укладався між перегрінами та іншими вільними, які не мали права вступати до римського законного шлюбу). Римський законний шлюб, його види. Поняття конкубітату. Умови вступу в шлюб. Укладення та припинення шлюбу. Причини розлучення. Особисті і майнові відносини подружжя. Інститут приданого. Інститут дарування з боку чоловіка. Зміст батьківської влади. Відносини батька і дітей. Відносини між матір'ю та дітьми. Аналіз правового положення дітей. Узаконення та всиновлення. Припинення батьківської влади. Опіка та піклування.

Змістовий модуль II.

Спадкове право, загальне вчення про зобов'язання, договори як джерела зобов'язань, зобов'язання ніби з договорів, деліктні зобов'язання

Тема 8. Спадкове право

Поняття спадкового права. Основні етапи розвитку римського спадкового права. Спадкування за давнім цивільним правом. Спадкування за преторським едиктом. Спадкування за імператорськими законами. Спадкування в праві Юстиніана. Поняття спадкування та основні його види. Спадкування за законом. Сторони в договорі спадкування. Спадкування за заповітом. Поняття та суть заповіту. Порядок оформлення заповіту. Обов'язкова частка. Спадкування за законом. Послідовність спадкування за законом. Поняття та значення відкриття спадщини. Прийняття спадщини. Порядок відкриття і прийняття спадщини.

Тема 9. Зобов'язальне право

Характеристика зобов'язального права. Поняття зобов'язання, зміст, види. Підстави виникнення зобов'язань. Сторони в зобов'язанні, зміна сторін у зобов'язанні. Виконання зобов'язань. Наслідки невиконання зобов'язань. Засоби забезпечення виконання зобов'язання. Договір. Види договорів. Умови дійсності договорів. Укладення договору і представництво.

Тема 10. Договори як джерела зобов'язань

Вербальні договори. Стипуляція. Порядок укладення та зміст. Літеральні договори. Реальні договори. Позика і позичка. Позика, як найдавніший вид реальних договорів. Поняття та різновиди договору схову. Секвестр, або секвестрація, як особливий вид поклажі. Договір застави. Консенсуальні договори. Договір купівлі-продажу. Права і обов'язки сторін. Договір майнового найму. Права та обов'язки наймодавця та наймача. Договір підряду. Договір доручення. Договір товариства, як консенсуальний контракт. Безіменні контракти (договори міни та оціночний договір). Пакти та їх види.

Тема 11. Зобов'язання ніби з договорів. . Деліктні зобов'язання

Загальне поняття зобов'язання ніби із договору. Ведення чужих справ без доручення. Підстави виникнення зобов'язань. Сторони в зобов'язанні, зміна сторін у зобов'язанні. Виконання зобов'язань. Наслідки невиконання зобов'язань. Засоби забезпечення зобов'язань. Ведення чужих справ без доручення, необхідні елементи та правові наслідки. Зобов'язання, що виникають із необґрунтованого збагачення. Позов про повернення майнового представлення. Позов про повернення краденого. Позов про повернення одержаного несправедливо чи за неправильною підставою. Поняття та суть делікту, тобто зобов'язань що виникають з цивільних правопорушень. Характер відповідальності, що виникає ніби з деліктів. Обсяг відповідальності. Особиста образа. Крадіжка – як будь-яке протиправне і корисливе посягання на чужий майновий інтерес. Неправомірне пошкодження та знищення чужого майна. Загальне поняття і види зобов'язань ніби із приватних деліктів.

2. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ теми	Назва теми	Кількість годин				
		всього	аудиторні	лекції	семінарські	самостворена робота
1	Предмет та система римського приватного права	14	4	2	2	6
2	Джерела римського права	14	4	2	2	6

3	Суб'єкти цивільного права	14	4	2	2	6
4	Захист суб'єктивного права	10	2	1	1	6
5	Речі як об'єкти права	7	2	1	1	3
6	Власність	7	2	1	1	3
7	Сімейні правовідносини у Стародавньому Римі	12	3	2	1	6
8	Спадкове право	12	3	2	1	6
9	Зобов'язальне право	10	2	1	1	6
10	Договори як джерела зобов'язань	10	2	1	1	6
11	Зобов'язання ніби з договорів. Деліктні зобов'язання	10	2	1	1	6
	Всього, годин	90	30	16	14	60

3. ТЕМИ ЛЕКЦІЙНИХ ЗАНЯТЬ

№ п/п	№ заняття	Теми лекцій	Кількість годин
1	Лекція 1	Предмет та система римського приватного права	2
2	Лекція 2	Джерела римського права	2
3	Лекція 3	Суб'єкти цивільного права	2
4	Лекція 4	Захист суб'єктивного права	1

5	Лекції 5	Речі як об'єкти права	1
6	Лекція 6	Власність	1
7	Лекція 7	Сімейні правовідносини у Стародавньому Римі	2
8	Лекція 8	Спадкове право	2
9	Лекція 9	Зобов'язальне право	1
10	Лекція 10	Договори як джерела зобов'язань	1
11	Лекція 11	Зобов'язання ніби з договорів. Деліктні зобов'язання	1
Всього лекційних занять			16

3. ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

№ п/п	№ заняття	Теми семінарських занять	Кількість годин
1	Тема 1	Предмет та система римського приватного права	2
2	Тема 2	Джерела римського права	2
3	Тема 3	Суб'єкти цивільного права	2
4	Тема 4	Захист суб'єктивного права	1
5	Тема 5	Речі як об'єкти права	1
6	Тема 6	Власність	1
7	Тема 7	Сімейні правовідносини у Стародавньому Римі	1
8	Тема 8	Спадкове право	1
9	Тема 9	Зобов'язальне право	1
10	Тема 10	Договори як джерела зобов'язань	1
11	Тема 11	Зобов'язання ніби з договорів. Деліктні зобов'язання	1
Всього семінарських занять			14

5. САМОСТІЙНА РОБОТА

Назва теми	Зміст завдання для самостійної роботи	Кількість годин	Рекомендовані джерела інформації
<p>Тема 1. Предмет та система римського приватного права</p>	<p>Завдання № 1. Підготувати конспект і дати відповіді на запитання щодо предмету та системи римського приватного права:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Розкрийте зміст приватного і публічного права; 2. Охарактеризуйте основні системи римського приватного права (jus civile - приватне право, jus gentium - право народів, jus pretorium - преторське право; 3. Дайте оцінку основних етапів, які пройшла у своєму розвитку система римського цивільного права; 4. Вкажіть на основні проблеми у процесі поступового зближення і злиття цих систем. <p>Методичні вказівки для виконання завдання № 1.</p> <p>- Вказані вище завданням виконати письмово, проаналізувати українську юридичну літературу з питань</p>	6	2,5,6,8

	<p>римського приватного права, ознайомитися з основними етапами римського права, розробити таблицю, в якій проілюструвати історію розвитку римського права;</p> <p>- <u>Форма контролю:</u> усне опитування та виконання тестових завдань в СДО;</p> <p><u>Засоби самоконтролю:</u> відповіді на тестові завдання, питання для самоперевірки знань</p>		
<p>Тема 2. Джерела римського права</p>	<p>Завдання № 2.</p> <p>Підготувати конспект і дати відповіді на контрольні запитання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Склад джерел римського приватного прав до поч. I ст. н.е. Право приватне і право преторське. 2. Римські магістрати і значення їх едиктів для вироблення нової системи права. Кодифікація едиктів. 3. Діяльність юристів. Форми їх діяльності. 4. Значення римської юриспруденції для формування і розвитку права. 5. Постанови народних зборів. Імператорські конституції. Кодифікація Юстиніана. 	<p>6</p>	<p>1,2,5,6,8</p>

6. Інституції, їх зміст і система. Дигести, їх склад та зміст. Новели.
**Методичні вказівки
для виконання
завдання №2**

1. Вказане вище завдання виконати письмово у конспекті
2. Форма контролю: усне опитування, тестові завдання
3. Засоби самоконтролю – відповіді на запитання для самоперевірки знань

<p>Тема 3. Суб'єкти цивільного права</p>	<p>Завдання 3</p> <p>Дати відповідь на контрольні запитання:</p> <p>1 Розкрити поняття особи у Стародавньому Римі. Види суб'єктів права.</p> <p>2 Визначити статус свободи. Статус громадянства. Сімейний статус. Цивільна правоздатність. 3 Охарактеризувати виникнення та припинення цивільної правоздатності. Зміст цивільної правоздатності. Обсяг цивільної правоздатності. 4 Назвати чинники, які впливали на дієздатність у Стародавньому Римі. Види дієздатності. 5 Охарактеризувати основний поділ населення Римської держави на вільних і рабів. Римське громадянство (виникнення, набуття, припинення). 6 Охарактеризувати правове становище римських громадян. 7 Охарактеризувати правове становище</p>	<p>6</p>	<p>1,2,5,6,8</p>
---	--	----------	------------------

	<p>латинів. 8</p> <p>Охарактеризувати правове становище перегринів.</p> <p>Методичні вказівки для виконання завдання №3</p> <p>1. Вказане вище завдання виконати письмово у конспекті</p> <p>2.Форма контролю: усне опитування, тестові завдання</p> <p>3.Засоби самоконтролю – відповіді на запитання для самоперевірки знань.</p>		
<p>Тема 4. Захист суб'єктивного права</p>	<p>Завдання 4</p> <p>Дати відповідь на контрольні запитання:</p> <p>1 Охарактеризуйте форми захисту порушених прав у Стародавньому Римі.</p> <p>2 Розкрийте поняття і види приватної саморозправи. Самооборона. Обмеження приватної саморозправи. Встановлення системи викупів.</p>	<p>6</p>	<p>1,2,5,6,7</p>

	<p>Припинення приватної саморозправи. 3 Розкрийте поняття судового процесу. Види судового процесу. 4 Охарактеризуйте легісакційний процес, його стадії. Формулярний процес. 5 Охарактеризуйте позовні форми звернення. Іntenція. Демонстрація. Кондемнація. Ад'юдикація.</p> <p>Методичні вказівки для виконання завдання №4</p> <p>1. Вказане вище завдання виконати письмово у конспекті</p> <p>2.Форма контролю: усне опитування, тестові завдання</p> <p>3.Засоби самоконтролю – відповіді на запитання для самоперевірки знань.</p>		
--	---	--	--

<p>Тема 5. Речі як об'єкти права</p>	<p>Завдання № 5. Підготувати конспект і дати відповіді на контрольні запитання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття і система речових прав. 2. Поняття і класифікація речей. 3. Манципні і неманципні речі. 4. Рухомі і нерухомі речі. 5. Споживні і неспоживні речі. 6. Подільні і неподільні речі <p>Методичні вказівки для виконання завдання №5</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Вказане вище завдання виконати письмово у конспекті 2. Форма контролю: усне опитування, тестові завдання 3. Засоби самоконтролю – відповіді на запитання для самоперевірки знань. 	<p>3</p>	<p>2,5,6,8</p>
<p>Тема 6. Власність</p>	<p>Завдання 6 Дати відповідь на контрольні запитання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Охарактеризуйте формування поняття 	<p>3</p>	<p>2,5,6,8</p>

	<p>про право власності у Стародавньому Римі.</p> <p>2 Охарактеризуйте характерні риси відносин власності. Поняття і зміст права власності.</p> <p>3. Охарактеризуйте право володіння. Право користування. Право розпорядження.</p> <p>Методичні вказівки для виконання завдання №6</p> <p>1. Вказане вище завдання виконати письмово у конспекті</p> <p>2.Форма контролю: усне опитування, тестові завдання</p> <p>3.Засоби самоконтролю – відповіді на запитання для самоперевірки знань.</p>		
<p>Тема 7. Сімейні правовідносини у Стародавньому Римі</p>	<p>Завдання 7</p> <p>Дати відповідь на контрольні запитання:</p> <p>Дати відповідь на контрольні запитання</p> <p>1. Охарактеризуйте загальні тенденції</p>	<p>6</p>	<p>2,5,6,18</p>

розвитку римського сімейного права.

2. Охарактеризуйте особливі умови укладення шлюбу.

3. Охарактеризуйте правовідносини подружжя за римським правом.

4. Охарактеризуйте правовідносини батьків і дітей за римським правом.

5. Назвіть основні відмінності між усиновленням та узаконенням.

6. Дайте характеристику прав та обов'язків опікуна.

7. Дайте характеристику прав та обов'язків піклувальника.

**Методичні вказівки
для виконання
завдання №7**

1. Вказане вище завдання виконати письмово у конспекті

2. Форма контролю: усне опитування, тестові завдання

3. Засоби самоконтролю –

	<p>Відповіді на запитання для самоперевірки знань.</p>		
<p>Тема 8. Спадкове право</p>	<p>Завдання 8</p> <p>Дати відповідь на контрольні запитання:</p> <p>1 Охарактеризуйте спадкування за імператорськими законами. Спадкування за правом Юстиніана. 2 Охарактеризуйте стадії процесу спадкування. Відкриття спадщини. «Лежача» (hereditas jacens) спадщина. Прийняття спадщини (hereditas aditio). 3 Охарактеризуйте спадкову трансмісію. Захист спадкових прав. 4 Охарактеризуйте спадкування за заповітом. Поняття заповіту (testamentum). 5 Охарактеризуйте заповідальну правоздатність. Приватні та публічні заповіти. Усні та письмові заповіти. 6. Структура заповіту. Призначення спадкоємця.</p>	<p>6</p>	<p>2,5,6,18</p>

	<p>Обмеження заповідальної свободи в римському праві. Обов'язкова частка в спадщині.</p> <p>7. Охарактеризуйте втрату заповітом сили. Черги спадкоємців.</p> <p>Методичні вказівки для виконання завдання №8</p> <p>1. Вказане вище завдання виконати письмово у конспекті</p> <p>2. Форма контролю: усне опитування, тестові завдання</p> <p>3. Засоби самоконтролю – відповіді на запитання для самоперевірки знань.</p>		
<p>Тема 9. Зобов'язальне право</p>	<p>Завдання 9.</p> <p>Дати відповідь на контрольні запитання:</p> <p>1 Розкрийте поняття зобов'язання та його роль в економічному житті суспільства. Зміст зобов'язання. 2 Охарактеризуйте відмінність речового та зобов'язального права. 3 Назвіть види зобов'язань. Цивільні</p>	<p>6</p>	<p>2,5,6,7,9</p>

(civiles), преторські (honorariae) та натуральні (naturales) зобов'язання.
Подільні (obligatio dividue) та неподільні (obligatio individue) зобов'язання. 4
Охарактеризуйте альтернативні зобов'язання.
Факультативні зобов'язання. 5
Охарактеризуйте односторонні та двосторонні зобов'язання. 6
Охарактеризуйте сторони в зобов'язанні.
Множинність осіб у зобов'язанні. Часткові та солідарні зобов'язання. 7
Охарактеризуйте виконання зобов'язань. Вимоги належного виконання зобов'язань.
Забезпечення виконання зобов'язань.

**Методичні вказівки
для виконання
завдання №9**

1. Вказане вище завдання виконати письмово у конспекті

	<p>2.Форма контролю: усне опитування, тестові завдання</p> <p>3.Засоби самоконтролю – відповіді на запитання для самоперевірки знань.</p>		
<p>Тема 10. Договори як джерела зобов'язань</p>	<p>Завдання 10</p> <p>Дати відповідь на контрольні запитання:</p> <p>1 Розкрити поняття і види договорів. Односторонні та двосторонні договори. 2 Охарактеризувати договори «суворого права» та договори «доброї совісті». 3 Охарактеризувати консенсуальні, реальні, вербальні та літеральні контракти. Пакти. 4 Охарактеризувати зміст договору та його елементи (істотні, звичайні, випадкові). 5 Охарактеризувати умови і строки в договорі. Мета договору. 6 Охарактеризувати умови дійсності договорів. Законність договору. Вільне волевиявлення сторін.</p>	<p>6</p>	<p>4,9,10,11</p>

	<p>Помилка. Обман. 8 Охарактеризувати правоздатність і дієздатність сторін договору.</p> <p>Методичні вказівки для виконання завдання №10</p> <p>1. Вказане вище завдання виконати письмово у конспекті</p> <p>2.Форма контролю: усне опитування, тестові завдання</p> <p>3.Засоби самоконтролю – відповіді на запитання для самоперевірки знань.</p>		
<p>Тема 11. Зобов'язання ніби з договорів. Деліктні зобов'язання</p>	<p>. Завдання 11</p> <p>Дати відповідь на контрольні запитання</p> <p>1.Назвати юридичні підстави виникнення деліктних зобов'язань в римському праві. 2. Охарактеризувати сторони в зобов'язанні, зміна сторін у зобов'язанні. 3. Охарактеризувати необхідні елементи та правові наслідки ведення чужих справ без доручення. 4. Назвати особливості зобов'язань, що</p>	<p>6</p>	<p>1,4,9,10,11</p>

	<p>виникають із необгрунтованого збагачення. 5. Дати характеристику поняттю і видам зобов'язань ніби із приватних деліктів.</p> <p>6. Назвати основні відмінності деліктів від квазіделіктів.</p> <p>Методичні вказівки для виконання завдання №11</p> <p>1. Вказане вище завдання виконати письмово у конспекті</p> <p>2.Форма контролю: усне опитування, тестові завдання</p> <p>3.Засоби самоконтролю – відповіді на запитання для самоперевірки знань.</p>		
<p>Разом самостійної роботи студентів</p>	<p>60</p>		

ПРОГРАМОВІ ВИМОГИ
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «РИМСЬКЕ ПРИВАТНЕ ПРАВО»

Тема 1. Предмет та система римського приватного права

1. Поняття римського приватного права.
2. Поняття римського приватного права.
3. Різниця між приватним і публічним правом.

4. Основні системи римського приватного права (jus civile – приватне право, jus gentium – право народів, jus pretorium – преторське право).
5. Процес поступового зближення і злиття цих систем.
6. Історичне значення римського права.
7. Українська юридична література з питань римського приватного права.

Тема 2. Джерела римського права

8. Склад джерел римського приватного права до поч. I ст. н.е.
9. Право приватне і право преторське.
10. Римські магістрати і значення їх едиктів для вироблення нової системи права.
11. Кодифікація едиктів.
12. Діяльність юристів.
13. Форми їх діяльності.
14. Значення римської юриспруденції для формування і розвитку права.
15. Види літературних творів римських юристів.
16. Постанови народних зборів.
17. Імператорські конституції.
18. Кодифікація Юстиніана.
19. Інституції, їх зміст і система.
20. Дигести, їх склад та зміст.
21. Новели.

Тема 3. Суб'єкти цивільного права

22. Поняття особи.
23. Основні ознаки суб'єкта права.
24. Поняття, зміст та умови повної правоздатності.
25. Втрата та обмеження правоздатності в Римі.
26. Поняття і зміст дієздатності.
27. Причина і форми обмеження дієздатності фізичних осіб у Римі.
28. Повне позбавлення честі і приниження честі.
29. Правове становище різних категорій осіб.

30. Правове становище римських громадян.
31. Правове положення рабів.
32. Пекулій як форма експлуатації рабів.
33. Способи встановлення і припинення рабства.
34. Поняття юридичної особи.
35. Підстави виникнення та припинення юридичних осіб.

Тема 4. Захист суб'єктивного права

36. Поняття здійснення права.
37. Поняття і класифікація римських позовів.
38. Захист і заперечення проти позовів.
39. Особливі засоби преторського захисту.
40. Форми захисту суб'єктивних прав.
41. Позовна давність.

Тема 5. Речі як об'єкти права

42. Поняття і система речових прав.
43. Поняття і класифікація речей.
44. Манципні і неманципні речі.
45. Рухомі і нерухомі речі.
46. Споживні і неспоживні речі.
47. Подільні і неподільні речі.

Тема 6. Власність

48. Поняття власності.
49. Зміст і поняття права власності, його види.
50. Право володіння.
51. Право користування.
52. Право розпорядження.
53. Способи набуття права власності.
54. Втрата і захист права власності.

Тема 7. Сімейні правовідносини

55. Поняття сім'ї.

56. Агнатське і когнатське споріднення.
57. Шлюб та його види (законний римський шлюб і шлюб, що укладався між перегрінами та іншими вільними, які не мали права вступати до римського законного шлюбу).
58. Римський законний шлюб, його види.
59. Поняття конкубінату.
60. Умови вступу в шлюб.
61. Укладення та припинення шлюбу.
62. Причини розлучення.
63. Особисті і майнові відносини подружжя.
64. Інститут приданого.
65. Інститут дарування з боку чоловіка.
66. Зміст батьківської влади.
67. Відносини батька і дітей.
68. Відносини між матір'ю та дітьми.
69. Аналіз правового положення дітей.
70. Узаконення та всиновлення.
71. Припинення батьківської влади.
72. Емансипація.

Тема 8. Спадкове право

73. Основні етапи розвитку римського спадкового права.
74. Спадкування за давнім цивільним правом.
75. Спадкування за преторським едиктом.
76. Спадкування за імператорськими законами.
77. Спадкування в праві Юстиніана.
78. Поняття спадкування та основні його види.
79. Сторони в договорі спадкування.
80. Спадкування по заповіту.
81. Поняття та суть заповіту.
82. Порядок оформлення заповіту.
83. Обов'язкова частка.

84. Спадкування за законом.
85. Послідовність спадкування за законом.
86. Поняття та значення відкриття спадщини.
87. Прийняття спадщини.
88. Порядок прийняття спадщини.

Тема 9. Зобов'язальне право

89. Характеристика зобов'язального права.
90. Поняття зобов'язання, зміст, види.
91. Підстави виникнення зобов'язань.
92. Сторони в зобов'язанні, зміна сторін у зобов'язанні.
93. Виконання зобов'язань.
94. Наслідки невиконання зобов'язань.
95. Засоби забезпечення виконання зобов'язання.
96. Договір.
97. Види договорів.
98. Умови дійсності договорів.
99. Укладення договору і представництво.

Тема 10. Договори як джерела зобов'язань

100. Вербальні договори.
101. Стипуляція.
102. Порядок укладення та зміст.
103. Літеральні договори.
104. Реальні договори.
105. Позика і позичка.
106. Позика, як найдавніший вид реальних договорів.
107. Поняття та різновиди договору схову.
108. Секвестр, або секвестрація, як особливий вид поклажі.
109. Договір застави.
110. Консенсуальні договори.
111. Договір купівлі-продажу.

112. Права і обов'язки сторін.
113. Договір майнового найму.
114. Права та обов'язки наймодавця та наймача.
115. Договір підряду.
116. Договір доручення.
117. Договір товариства, як консенсуальний контракт.
118. Безіменні контракти (договори міні та оціночний договір).
119. Пакти та їх види.

Тема 11. Зобов'язання ніби з договорів. Деліктні зобов'язання

120. Загальне поняття зобов'язання як би із договору.
121. Ведення чужих справ без доручення.
122. Підстави виникнення зобов'язань.
123. Сторони в зобов'язанні, зміна сторін у зобов'язанні.
124. Виконання зобов'язань.
125. Наслідки невиконання зобов'язань.
126. Засоби забезпечення зобов'язань.
127. Ведення чужих справ без доручення, необхідні елементи та правові наслідки.
128. Зобов'язання, що виникають із необґрунтованого збагачення.
129. Позов про повернення майнового представлення.
130. Позов про повернення краденого.
131. Позов про повернення одержаного несправедливо чи за неправильною підставою.
132. Поняття та суть делікту, тобто зобов'язань що виникають з цивільних правопорушень.
133. Характер відповідальності, що виникає як би з деліктів.
134. Обсяг відповідальності.
135. Особиста образа.
136. Крадіжка – як будь-яке протиправне і корисливе посягання на чужий майновий інтерес.
137. Неправомірне пошкодження та знищення чужого майна.

138. Загальне поняття і види зобов'язань ніби із приватних деліктів.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Основи римського приватного права [Текст]: підручник / за заг. ред. Борисової В.І. та Баранової Л.М. – Харків: Право, 2021. – 224 с..
2. Калюжний Р.А. Римське приватне право: підр. для вищ. навч. закл. / Р.А. Калюжний, В.М. Вовк. – К.: Атіка, 2020. – 408 с.
3. Лубко І. Основи римського практичного права: практичний посібник / І. Лубко. – Черкаський національний університет ім. Б. Хмельницького, 2019. – 92 с.
4. Макарчук В. С. Основи римського приватного права: навч. посіб. [вид. 2 ге, допов.]/ В. С. Макарчук. – Х.: Право, 2019. – 256 с.
5. Орач Є. М. Римське приватне право: підруч. для студ. вищ. навч. закл. / Є. М. Орач, Б. Й. Тищик. – К.: Ін Юре, 2019. – 392 с.
6. Підпригора О.А. Римське право: Підручник / О.А. Підпригора, Є.О. Харитонов. – К.: Юрінком-Інтер, 2020. – 528 с.
7. Підпригора О.А. Основи римського цивільного права. – Київ, 2020.
8. Підпригора О.А. Основи римського приватного права. – Київ, 2019.
9. Покровський І. А. Історія римського права – Дніпро, 2018.
10. Макарчук В.С. Основи римського приватного права. – Київ, 2018.
11. Харитонов Є.О. Римське право: посібник. – Харків, 2019.
12. Підпригора О.А., Харитонов Є.О. Основи римського цивільного права. – Харків, 2018.
13. Никифоров Б.С. Латинська юридична фразеологія. – К., 2016.
14. Дігести Юстиніана. Вибрані фрагменти в перекладі І. С. Преторського.
15. Тищик Б.Й., Орач Є.М. Основи римського приватного права: підручник. – Київ, 2019.
16. Римське право. Інституції. – Харків, 2019.
17. Новицький І.Б. Основи римського цивільного права: Підручник. – Харків, 2016.
18. Страхов М.М. Держава і право Стародавнього Світу. – Харків, 2019.
19. Дроміков В.К. Римське приватне право. Видавництво Київського Університету. – Київ, 2014.
20. Косарев А.І. Римське право. – К., 2021.
21. Муромцев С. Цивільне право Стародавнього Риму. Навчальний посібник. – К., 2018..
22. Агафонов С.А. Римське право: Навч.-метод. посібник для самостійного вивчення дисципліни. – К., 2019.

Інформаційні ресурси в Інтернеті:

23. Римське право. Конспект лекцій (Шаповалова) http://the-law.at.ua/load/juridichna_literatura/rimskie_privatne_pravo/rimskie_pravo_konspekt_lekcij_shapovalova/12-1-0-152

24. Орач Є. М., Тищик Б.Й. – Основи римського приватного права: Навчальний посібник. – Львів: Ред.-вид. відділ Львів. ун-ту, 2018. – 238с. http://thelaw.at.ua/load/juridichna_literatura/rimske_privatne_pravo/orach_e_m_t_ishhik_b_j_osnovi_rimskogo_privatnogo_prava_navchalnij_posibnik_lviv_red_vid_viddil_lviv_un_tu_2000_238s/12-1-0-43
25. Основи римського приватного Права: Навчальний посібник. – Львів: Ред.-вид. відділ Львів, ун-ту, 2019. – 238с. <http://pravo.biz.ua/content/002/>

* - вказані підручники наявні в бібліотеці

ЗВО «Університет Короля Данила»